

Midwintertelling van Watervogels

De internationale Midwintertelling wordt sinds 1967 georganiseerd. Het doel is om gegevens over aantallen en verspreiding van watervogels te verzamelen, zowel in Nederland als internationaal. De landelijke coördinatie van dit project wordt verzorgd door Sovon Vogelonderzoek Nederland. Internationaal wordt de telling gecoördineerd door Wetlands International.

Beste tellers,

Nijmegen, december 2015

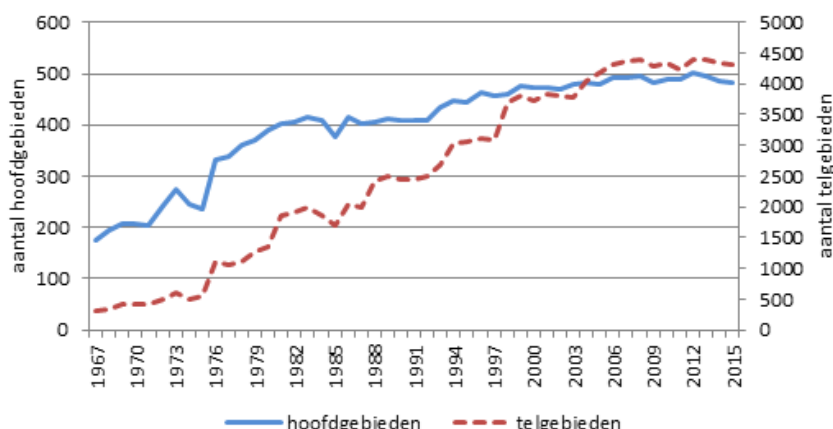
Jaarlijks worden in het midden van januari, gecoördineerd door Wetlands International, in ruim 60 landen - van IJsland tot Kirgizië en van Noorwegen tot Zuid-Afrika - alle pleisterende watervogels geteld. Deze internationale Midwintertelling wordt uitgevoerd om de overwinterende populaties in de hele flyway van Azië tot Afrika in kaart te brengen. Dit jaar vindt in het weekend van 16 januari 2016 de 50e editie plaats! Een mooie aanleiding voor een terugblik.

Al in de jaren dertig van de vorige eeuw waren mensen bezorgd over de negatieve ontwikkeling van sommige populaties overwinterende watervogels. Er waren toen natuurlijk ook mensen die juist niet in die achtergang geloofden. Beide kampen hadden echter weinig overtuigend bewijs om hun mening te onderbouwen. In 1937 werd daarom de International Waterfowl Inquiry opgericht, die in 1954 overging in het International Waterfowl Research Bureau (IWRB). Het IWRB heet inmiddels, na een fusie in 1995 met de Amerikaanse en Aziatische evenknieën, Wetlands International. Men vond dat de zaken systematisch moesten worden aangepakt om eventuele veranderingen te kunnen vastleggen. De eerste systematische watervogeltellingen dateren van 1939 toen werd gestart in 15-20 gebieden rond London, Bristol en Birmingham. Na dat jaar werden de tellingen logischerwijs even opgeschort, maar in 1948 kwam er een herstart met een meer landelijke opzet.

Rond diezelfde tijd werden ook tellingen opgestart in Duitsland én Nederland, gevolgd door Zwitserland. Bij ons werd in 1947 gestart met een aantal proeftellingen. Er staat hier nog steeds een doos met 25 telformulieren uit dat jaar!

Ieder land organiseerde de tellingen op hun eigen manier, tot 1966, toen het IWRB een Duck Research Group opstartte om het bestaande werk beter op elkaar af te stemmen en de tellingen verder uit te breiden naar andere landen. Het idee was om regelmatige tellingen te organiseren in een voldoende grote steekproef van gebieden om over een lange periode veranderingen te kunnen vastleggen. Al snel bleek echter dat een maandelijks telfrequentie niet haalbaar was. Het plan werd daarom gewijzigd in een jaarlijkse, uitgebreide telling in januari. Januari is de maand dat de trek voorbij is en populaties in hun overwinteringsgebieden zitten, ideaal voor een groot-schalige telling. Zo werd in het weekend van 14 en 15 januari 1967 de eerste internationale midwintertelling georganiseerd. Dat jaar deden al 19 landen mee - waaronder Noorwegen, Zweden, Estland, Oost- en West-Duitsland, Hongarije, Griekenland, Turkije en Tunesië - en werden ruim 3000 gebieden geteld. Dat aantal steeg tot rond de 5000 in de jaren zeventig en begin jaren tachtig. Inmiddels is de telling uitgebreid naar andere flyways /continenten en wordt er in meer dan 100 landen in ruim 25.000 gebieden door zo'n 15.000 mensen jaarlijks geteld!

Maar nog even terug naar die eerste internationaal gecoördineerde telling van 1967. Hoewel er dus al voor die tijd werd geteld, was het aantal gebieden beperkt. De eerste midwintertelling gaf wel echt een flinke impuls, want het aantal getelde gebieden verdubbelde ruim. In figuur 1 zien we de ontwikkeling van het aantal getelde gebieden vanaf 1967 (op basis van de huidige indeling). Het is niet goed te vergelijken met nu omdat de gebiedsindeling toen anders was, maar het geeft een indicatie. De ontwikkeling van het aantal hoofdgebieden (grotere eenheden) is min of meer een maat voor de teldekking. Het aantal telgebieden (volgens de huidige indeling) is ook niet helemaal een goede maat omdat er tegenwoordig veel is opgesplitst. De dekking was vanzelfsprekend een stuk minder dan nu. Zo werden in 1967 flinke delen van de Waddenzee niet geteld, maar bijvoorbeeld de IJsselmeerkust was verrassend goed gedekt. Men moet ook bedenken dat de toenmalige telling vooral op eenden,

Figuur 1. Jaarlijks aantal getelde hoofd- (grotere eenheden; linker verticale as) en telgebieden (rechter verticale as) sinds 1967 bij de Midwintertelling.

Datum midwintertelling 2016: 16 januari (15-18 januari)

NB dit is de voorkeursdatum voor de telling. Voor een goede vergelijking van de resultaten is het belangrijk dat de tellingen zoveel mogelijk gelijktijdig worden uitgevoerd. Omdat het niet in alle regio's mogelijk is om op deze datum te tellen of omdat extreem slecht weer een telling onmogelijk maakt, hanteren we als uiterste uitwijkmogelijkheid om de telling nog uit te voeren, een periode van vier dagen. In getijdgebieden zijn er grotere afwijkingen van de teldatum mogelijk in verband met de afstemming op springtij.

ganzen, zwanen en Meerkoeten was gericht. Steltlopers en andere groepen werden niet systematisch meegenomen. De eerste telling leverde grofweg 650.000 vogels op, hoewel door de deels onduidelijke indeling van gebieden mogelijk enkele grote groepen dubbel zijn meegenomen. Wilde Eend was met zo'n 200.000 exemplaren de talrijkste soort, gevolgd door Meerkoet (60.000) en Kolgans (55.000). Kuifeend, Brandgans en Smient waren allen ook goed voor zo'n 40-50.000 vogels.

Het contrast met de laatste telling van 2015 is groot. De teldekking is tegenwoordig vele malen groter (zie figuur 1 voor het aantal telgebieden) en het aantal tellers - bijna allemaal vrijwilligers! - is ruim 1600. In een wederom vrij zachte winter werden in 2015 5,5 miljoen watervogels geteld. In de top drie

van 2015 zien we de soorten die ook al bij de eerste telling in de top zes stonden (maar wel met iets andere aantallen): Kolgans (758.636), Smient (647.538) en Brandgans (589.442). Van de Wilde Eend werden in 2015 314.000 vogels geteld, niet eens zo gek veel meer dan in 1967. Voor een veel uitgebreider verslag van de laatste telling verwijs ik jullie naar het artikel in de meest recente Sovon Nieuws (nr 4, 2015): <https://www.sovon.nl/sovonnieuws>. Ik hoop dat jullie dit jaar extra gemotiveerd zijn voor deze 50e editie. Op naar de 100!

Ik wens jullie een goede en plezierige telling!

*Menno Hornman,
landelijk coördinator Midwintertelling*

Regiocoördinatie en de midwintertelling

De telling wordt per regio door een regiocoördinator georganiseerd. Zie voor de adressen hieronder. Papieren telformulieren kunt u rechtstreeks naar de regiocoördinator terugsturen.

Digitaal insturen gegevens

Bij voorkeur de gegevens van de Midwintertelling digitaal doorgeven. Hoe? Ga na de telling naar www.sovon.nl en log in met waarnemercodes en wachtwoord. Klik vervolgens op 'Watervogeltellingen' en daarna op 'Tellingen'. U krijgt dan een lijstje te zien met uw telgebied(en). Klik op het groene kruisje om kop- en telgegevens in te voeren. Mocht u geen of onjuiste midwintergebieden in uw lijstje aantreffen, neem dan contact op met de regiocoördinator, die kan dat verhelpen.

- Nog geen waarnemerscode? Ga naar: <http://portal.sovon.nl/user/newuser>
- Waarnemerscode vergeten? De zesdelige waarnemerscode (vier letters en twee cijfers) staat ook op de adresband van Sovon Nieuws of op de adressticker bij toezending van deze nieuwsbrief. Of vraag ernaar bij michel.klemann@sovon.nl.
- Wachtwoord vergeten? Ga naar: http://portal.sovon.nl/user/forgot_password

Wat is de begrenzing van mijn telgebied?

In het digitale systeem kunt u van de eigen gebieden de topografische ondergrond of een luchtfoto en de gebiedsbegrenzing bekijken en printen. Ga naar de eigen telgebieden (zie hierboven) en druk op de blauwe 'k' van kaart.

Maandelijkse alle soorten tellers

De tellers die meedoen aan de maandelijkse watervogeltellingen en daar alle soorten watervogels tellen, hoeven tijdens de midwintertelling niets anders te doen dan normaal. De tellingen van januari doen automatisch mee binnen de midwintertelling.

Maandelijkse ganzen-/zwanentellers

De tellers die maandelijks ganzen en zwanen tellen en in hun gebieden aan de Midwintertelling gaan meedoen (dus: alle soorten watervogels tellen) worden verzocht in januari zowel hun ganzen-/zwanengegevens (gebruikelijk als ganzen en zwanentelling) als de resultaten van de Midwintertelling (alle watervogelsoorten, incl. ganzen en zwanen) in te voeren of op te sturen.

Regiocoördinatie Midwintertelling 2016

(ZO) Zoute Delta	Mervyn Roos, (06-12218134, mervyn.roos@rws.nl)
(NH) Noord-Holland	Michel Klemann p/a Sovon (024-7410410, michel.klemann@sovon.nl)
(ZH) Zuid-Holland	Jan-Willem Vergeer p/a Sovon (024-7410410, jan-willem.vergeer@sovon.nl)
(ZL) Zeeland	Jan-Willem Vergeer p/a Sovon (024 7410410, jan-willem.vergeer@sovon.nl)
(FR) Friesland	Romke Kleefstra p/a Sovon (06-10646640, romke.kleefstra@sovon.nl)
(GR) Groningen	Menno Hornman p/a Sovon (024-7410410, menno.hornman@sovon.nl)
(DR) Drenthe	Harold Steendam (0592-273845, harold_steendam@hotmail.com)
(FL) Flevoland	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(OV) Overijssel	Symen Deuzeman p/a Sovon (024-7410410, symen.deuzeman@sovon.nl)
(GL) Gelderland	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)
(UT) Utrecht	Michel Klemann p/a Sovon (024-7410410, michel.klemann@sovon.nl)
(NB) Noord-Brabant	Vincent de Boer p/a Sovon (024-7410410, Vincent.deboer@sovon.nl)
(Li) Limburg	Ton Cuijpers (0475-551579, a_cuijpers@hetnet.nl)
(WG) Waddengebied	Romke Kleefstra p/a Sovon (06-10646640, romke.kleefstra@sovon.nl)
(RG) Grote Rivieren	Jan Schoppers p/a Sovon (024-7410410, jan.schoppers@sovon.nl)

Informatie over coördinatie in (IJ) IJsselmeergebied, (RM) Randmeren, (BR) Beneden Rivieren, (NZ) Noordzee via Sovon: Menno.Hornman@sovon.nl (024-7410410, menno.hornman@sovon.nl)